

De open ramen van het NEDERLANDS BLAZERS ENSEMBLE

Een van de hoogtepunten van het muziekseizoen is het traditionele Nieuwjaarsconcert. Niet de rondwalsende boeketten Straus uit Wenen, maar de vrolijke klanken en ritmes uit het Amsterdamse Concertgebouw. Daar heeft het Nederlands Blazers Ensemble het dan voor het zeggen. Ze vieren feest, met de gasten op het podium en het publiek in de zaal, en door live-uitzending op televisie en radio eigenlijk met het hele land. Ze nodigen kinderen uit om zelfgeschreven stukken met hen te spelen, maar ook collega's uit alle windstreken. Dit jaar waren dat straatmuzikanten, het jaar daarvoor musici die om verschillende redenen naar Nederland gekomen zijn. Nu is 'moeder' het centrale thema.

Het Nederlands Blazers Ensemble kijkt al jaren voorbij de grenzen van het klassieke repertoire, waarin de leden geschoold zijn. Zo'n tien jaar geleden openden ze de ramen naar genres en tradities, die gewoonlijk buiten het blikveld liggen van groepen in het klassieke circuit. Een paar jaar eerder waren Bart Schneemann en Johan Dorrestein aangetreden als de nieuwe voormannen van het ensemble, dat al een lange staat van dienst had en internationale faam genoot. 'We hadden het idee om klassieke muziek uit zijn hokje te halen', zegt Schneemann, artistiek leider en hoboïst bij het NBE. 'We realiseerden ons dat er in landen als Iran en Irak, om een paar voorbeelden te noemen, ook klassieke muziek bestaat, maar dat die een totaal andere historie heeft. Die muziek klinkt in een heel ander circuit, heeft een eigen hokje, en een eigen publiek. Wij wilden dat doorbreken, proberen de mensen uit die verschillende circuits in één zaal, naar hetzelfde optreden te krijgen. Wat we ook wilden was het contact met andere muziekculturen, en met de persoonlijkheden die er rondlopen.'

Tekst: **René van Peer**
Foto's NBE en Iva Bittová: **Co Broerse**

Raakvlakken

Het is begonnen bij de Nieuwjaarsmatineeën, een traditie van het NBE die tientallen jaren teruggaat. Een van de eerste keren dat het ensemble het concert onder de nieuwe leiding voor zijn rekening nam, deelden de musici het podium met Ethiopiër Ayub Ogada. 'We wilden de ramen open zetten', vervolgt Schneemann, 'en de matinee leende zich daar uitstekend voor. Dus hadden we daar die bard met zijn lier, die zong over de kudde in het veld, over de familie die hij verloren had. Onwaarschijnlijk mooie liedjes. Er zaten werelden tussen ons en hem, maar er waren ook veel raakvlakken. Zoals vaak bij Afrikaanse muziek was zijn repertoire sterk ritmisch en melodieus, en zaten er herhalende motieven in. Dat was voor ons een bruikbare link naar minimal music. Ook in combinatie was het goed te doen. We hebben een deel van het programma ingevuld met werk van Kevin Volans, een componist uit Zuid-Afrika, die toen veel Afrikaanse elementen in zijn muziek gebruikte.'

Sindsdien is muziek van buiten het Westerse gecomponeerde repertoire een regelmatig terugkerend onderdeel geworden in het jaar-

programma van het NBE. Zo maakten ze programma's met de Brits-Italiaanse zanger Marco Beasley, met het Russische Pokrovsky Ensemble, Esmā Redzepova, Fanfare Ciocarlia en de Tsjechische zangeres en violiste Iva Bittová. De afgelopen Nieuwjaarsmatineeën waren een bont en uitbundig geheel. Vorig jaar was er muziek te horen van het Curaçaose 'Beat-a-pella' kwartet Just 4.U, de Iraakse zangeres Baidar Khalaf Al-Basri, de Hindoestaans Surinaamse sitarspeler Siddharth Kishna, de Indiase tablaspeeler Niti-Ranjan Biswas, en de Servische blazer Slobodan Trkulja.

Diepte

Maar hoe feestelijk en open de matinee steeds weer mag zijn, het is vooral in de speciale concerten rond musici en muziek uit een bepaalde cultuur dat het ensemble de diepte in wil gaan. 'De zoektocht naar verschillende vormen is de drijfveer', zegt Schneemann, 'daardoor is het zo leuk. Niet steeds maar weer dat obligate doorbladeren van het repertoireboekje, maar dingen gaan uitproberen. Wat ons daarbij voor ogen staat is altijd hetzelfde gebleven: het totale aanbod van een seizoen interessanter en rijker maken voor het publiek. De vorm is wel veranderd, is meer uitgesproken geworden. Als Ogada nu zou komen, zouden we zijn muziek

niet naast de onze zetten, maar door de handen van een componist laten gaan. Indertijd is zijn muziek voor ons bewerkt, en Kevin heeft stukken voor ons geschreven.'

'Nu zouden we aan hem vragen of hij eens zou willen gaan stoeien met de ritmes uit de Afrikaanse muziek. We nemen nu ook veel meer tijd om met zo'n zanger dingen te ontdekken die niet op papier staan, die niet door een bewerker aangepast zijn. In plaats daarvan gaan we improviseren, om procesmatig een chemie, een wisselwerking te laten ontstaan. Dan zou een aantal van ons daarheen gaan, voor de musici hierheen komen. Dat hebben we ook gedaan voor Zeibekiko, een Grieks programma dat we in april gaan spelen.'

'Ik kom net terug uit Griekenland waar ik een paar dagen allerlei doedelzakken bespeeld heb met Manos Achalinotopoulos. Percussionist Vangelis Karypis heeft tien dagen gewerkt met onze drie slagwerkers, onze trompettist André Heuvelman, en mij. In die periode zijn we helemaal in de complexe Griekse ritmes gedoken. Ook componist John Pathas, een Nieuw-Zeelander van Griekse afkomst die stukken schrijft voor dit programma, is daar nu vier keer geweest om zich onder te dompelen in de muziek. Deze benadering is echt een stap verder.'

Ingewanden met rietjes

De keuze om zich in een stijl te gaan verdiepen en om te gaan werken met bepaalde musici wordt steeds op andere manieren gemaakt. Bij de matinee laat het ensemble breed georiënteerde mensen research doen om de juiste musici te vinden bij het thema van dat jaar. Bij de andere programma's is het doorgaans een proces, al komt er ook een flinke dosis toeval bij kijken. Bart Schneemann: 'Je hoort ineens iets dat je inspireert, en dat past in je geschiedenis. Dan kom je een componist tegen, en ineens weet je: dit is het goede moment. Ik leef zelf een paar maanden per jaar in Griekenland, ik heb een huis op een van de eilanden. Mijn buurman daar is boer. Soms komt hij langs met zijn doedelzak - ingewanden van een geit met rietjes. De mensen daar worden heel emotioneel als ze muziek maken, en zingen over het man-zijn, over trots en verlaten worden. Al heel lang zou ik die man, die muziek zo graag eens naar Nederland halen. Maar je kunt hem niet bij ons op het podium zetten. We hebben mensen nodig als Vangelis Karypis. Wij kunnen stappen naar hem zetten, door samen met hem die ritmes te oefenen. Anderzijds willen we van hem dat hij ook stappen naar ons doet door mee te spelen in de composities die John, of Yannis, Pathas, voor het programma schrijft.'

'We kwamen Pathas tegen tijdens een toer in Nieuw-Zeeland. Wat we van hem hoorden was precies goed. Wat ons bij Zeibekiko voor ogen stond was Griekse muziek van de 21e eeuw, waar historie én het heden bijeen komen. Hij bleek te beschikken over de intelligentie en de kundigheid om die overstap te maken. Zijn muziek klinkt soms zelfs poppy. En op dat moment komt dat allemaal samen, en weet ik dat ik dat Griekse programma kan maken waar

ik al zo lang mee rond loop.'

Creatieve techniek

Het meest intensief is tot nu toe de samenwerking geweest met Iva Bittová uit Tsjechië. In de jaren tachtig ontwikkelde zij een stijl waarin ze haar vioolspel combineert met zang. Ze maakte toen deel uit van het avant-garde circuit. Haar muziek heeft raakvlakken met klassiek, maar is evenzeer beïnvloed door de volkstraditie. Ze voelt dan ook een verwantschap met de muziek van de Hongaar Béla Bartók en landgenoot Leos Janáček, die in hun composities de melodieën gebruikten van de mensen op het platteland. 'Beide elementen vormen onderdeel van haar eigen muziek', zegt Schneemann, 'maar het is toch een volstrekt eigen, abstracte, vorm. Daarbij is improvisatie er belangrijk in. Dat is iets waar wij veel van hebben opgestoken. In onze muziek zijn dingen vastgelegd. Zo werkt het nu eenmaal in de klassieke muziek, zeker bij stukken voor een grote groep. De noten staan op papier, en wij zijn bedreven in het snel begrijpen en weergeven van wat we lezen. Maandag krijg je de partituren en woensdag speel je.'

"Maar er is ook een andere weg, die veel langer is, die een adem van eeuwen heeft. Dat is muziek waar mensen mee opgroeien, zoals dat ook bij mijn Griekse buurman het geval is, en die ze steeds aan volgende generaties doorgeven. Zo komt die muziek hen in de aderen te zitten. Die is hen volledig eigen. Dat houdt wel in dat ze in zekere zin hun hele leven steeds het zelfde nummer spelen. Wij spelen daarentegen elke week een ander stukje. Dat heeft onmiskenbaar voordelen. Maar een nadeel is dat we in een concert niet zomaar iets anders kunnen spelen dan wat op papier staat. Dat is een creatieve techniek, die we in samen-

werking met Iva hebben kunnen ontwikkelen. We hebben die samenwerking ook herhaald, om er nog eens in te kunnen duiken."

Raam naar de toekomst

Ook op een andere manier zet het NBE de ramen open. Het is een van de weinige klassieke ensembles in Nederland die zich serieus bezighouden met het musiceren voor en met kinderen. Al jaren zijn composities van kinderen, uitgevoerd door de componisten met het ensemble, een vast onderdeel van de Nieuwjaarsmatinee. Maar ook bereidt het ensemble met scholen en concertzalen in vier steden (Groningen, Haarlem, Enschede en Tilburg) optredens voor waarin ze samen op het podium staan. In deze samenwerking laten de musici zien dat ze de jonge componisten serieus nemen. Ze nemen de tijd om de stukken met hen te repeteren, en luisteren daadwerkelijk naar hun commentaar, alles in een ontspannen en opgeruimde sfeer. De boodschap is duidelijk. Muziek maken is samen spelen. En spel is iets dat je serieus moet nemen. Dat is het beste uitgangspunt voor feest en plezier. Kijk en luister maar op Nieuwjaarsdag, om 13.00 uur. Beter kun je het jaar niet beginnen.

Meer informatie over het Nederlands Blazers Ensemble is te vinden op www.nbe.nl
Informatie over en voor jonge componisten en musici is te vinden op www.jongnbe.nl

Een greep uit de cd's van het NBE:
Dance of the Vampires (NBEC003; met Iva Bittová)

Una Odissea (NBEC010; met Marco Beasley)
In shikara tala (NBEC009; Matinee 2002)
Van de straat! (NBEC011; Matinee 2003)

